

Aurskog-Høland kommune
postmottak@ahk.no

Deres ref.: 22/02508

Oslo, 28. oktober 2022

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife Oslo og Akershus, Naturvernforbundet Oslo og Akershus og Norges Jeger- og Fiskerforening Akershus.

Uttalelse til

Planprogram kommuneplan for Aurskog-Høland kommune 2023-2035

FNF Akershus synes planprogrammet inneholder mye bra. Vi står midt i en natur- og klimakrise, og vektlegging av natur, klima og miljø bør derfor være gjennomgående i alle de prioriterte satsingsområdene i kommuneplanen. Vi støtter kommunestyrets forslag om å definere «bærekraftig utvikling». Vi ber om at temastrategien for frivillighet i Viken inkluderes under føringer. For å drive god natur- og friluftslivsforvaltning trenger man kunnskap. Vi ber kommunen inkludere naturkartlegging av dårlig kartlagte områder i planprogrammet, gjennomføre skogkartlegging, inkludere prosjektet Friluftslivets ferdselsårer og rullere kunnskapsgrunnlaget for kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder regelmessig og lage en massehåndteringsplan. Vi ber kommunen om å gjennomgå uregulerte utbyggingsområder for å se om de kan tilbakeføres til LNF, og vi ber om en kartlegging av grønnstruktur og grønne traseer for tettstedene i kommunen. Videre anbefaler vi kommunen å føre arealregnskap og ha som ambisjon å bli arealnøytral, og vi ber kommunen beholde eller utarbeide bestemmelser i arealdelen som ivaretar natur- og friluftslivsinteressene. Vi ønsker å få vite når man kan komme med arealinnspill i prosessen. I tillegg håper vi Aurskog-Høland kommune utnytter virkemidlene i kommuneplanens arealdel for å sikre Aurskog-Hølands verdifulle natur- og friluftslivsområder. Til slutt ber vi om at frivillighet inkluderes i arbeidet med kommuneplanen.

To store kriser preger verden i dag – klimakrisen og naturkrisen^{1 2}. Den største trusselen er arealendringer. Inngrepene gjøres stykkevis og delt, og medfører at både naturmangfoldet og friluftslivet forringes. For å stanse tapet av naturmangfold, samt bremse den globale oppvarmingen, må arealforbruket stoppes. **Ivaretagelse av naturen er grunnlaget for et bærekraftig samfunn.**

¹ FNs klimapanel (IPCC) sin spesialrapport om klimaendringer og landarealer av 8. august 2018

² Naturpanelets (IPBES) rapport av 6. mai 2019

Under vil vi gi kommentarer på relevante kapitler i planprogrammet for Aurskog-Høland sin kommuneplan.

1. Innledning

FNF Akershus synes Aurskog-Høland legger fram en god visjon med utgangspunkt i bærekraftsdimensjonene, og beskriver mulighetene og utfordringer i kommunen på en god måte. Videre synes vi det er veldig bra at kommune ønsker å vektlegge bærekraftig utvikling og ha en tydelig miljøprofil.

Som kommentert i kommunestyret under behandlingen av planutkastet, mener vi at ordet bærekraft må defineres i planprogrammet. Ordet «bærekraft» har blitt et utvasket begrep, og det bør konkretiseres hva som menes med bærekraft i utvikling av kommunen.

2.2 Overordnede føringer

FNs bærekraftsmål

Det er flott at bærekraftsmålene for biosfæren kommer tydelig frem. FN-målene for naturen, klima og miljøet må ligge til grunn for at vi skal kunne nå de andre målene for samfunn og økonomi, slik det godt illustreres i figuren fra Stockholm Resilience Centre (figur 3 i planutkastet).

Under *Andre sentrale føringer* savner vi henvisning til **stortingsmeldingen om natur³ og stortingsmeldingen om friluftsliv⁴** som redegjør for nasjonale mål for natur og friluftsliv. Vi savner også henvisning til den nylig vedtatte **Temastrategi for Frivillighet**, Viken fylkeskommune⁵.

3. Kommuneplanens innhold

Vi savner en **mer detaljert redegjørelse om hva som skal utredes** i forbindelse med utarbeidelsen av kommuneplanen. Vi mener følgende bør inkluderes:

Naturkartlegging. Vi kan ikke se at kommunen har en kommunedelplan for naturmangfold. Kartlegging av naturmangfold vil derfor være ekstra viktig. FNF Akershus regner med at **eksisterende og planlagte kartlegginger inkluderes som grunnlag i det videre kommuneplanarbeidet.** Kartgrunnlaget for naturmangfold ligger f.eks. foreløpig ikke i kommunens kartportal⁶. I statusoppdatering for kartlegging av viktige naturtyper i Akershus fra 2020⁷ står det at «*Ingen deler av kommunen vurderes som godt kartlagt. Tettstedsnære områder, hvor det kan være et visst utbyggingspress, vil derfor være viktig å prioritere for kartlegging*». Det står også at en revidering av kommunens samlede skogkartlegging bør vurderes og at våtmark er en spesielt viktig naturtype som kommunen må ivareta. Aurskog-Høland kommune er kommune nr. 68⁸ i Naturkampen - en rangering av landets kommuner ved vurdering av tretten kriterier knyttet til naturmangfold. Denne posisjonen bør komme fram i planprogrammet og ved utarbeidelsen av kommuneplanen. Naturkampen viser

³ [Meld. St. 14 \(2015–2016\), Natur for livet — Norsk handlingsplan for naturmangfold](#)

⁴ [Meld. St. 18 \(2015–2016\), Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet](#)

⁵ [Temastrategi frivillighet, Viken fylkeskommune, 2022](#)

⁶ [Aurskog-Høland kommunes kartportal](#)

⁷ [Statusoppdatering for kartlegging av viktige naturtyper i Akershus-delen av Viken, 2021](#)

⁸ [Naturkampen – Aurskog-Høland kommune](#)

også hvor kommunen kan forbedre seg. Paraplyorganisasjonen for naturorganisasjoner, Sabima, tilbyr nå naturkonsultasjoner som gir råd om hva som trengs for å få til en bærekraftig arealforvaltning⁹. Tilbudet gjelder for alle kommuner i landet.

Friluftslivets ferdssårer¹⁰ og kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder. Dersom kommunen ikke er ferdig med kartleggingen av disse, ber vi om at dette arbeidet blir ferdigstilt i forbindelse med den nye arealdelen. Vi ber også om at eksisterende og planlagte kartlegginger inkluderes som grunnlag i det videre kommuneplanarbeidet.

Grønnstruktur og grønne traseer. FNF Akershus ber kommunen utføre en gjennomgang av og potensielt utvide grønnstruktur og hensynsoner spesielt for bevaring av naturmiljø og for friluftsliv. Vi anbefaler også kommunen å utvikle et temakart med grønnstruktur/grønne traseer som tas med som kunnskapsgrunnlag i utarbeidelsen av arealdelen. Se for eksempel temakart for grønnstruktur fra Lørenskog kommune¹¹. På denne måten kan kommunen sikre sammenhengende blågrønne strukturer, grønne korridorer, smug og smett og turveier gjennom byggesonen i all planlegging. Dette må brukes som kunnskapsgrunnlag i utarbeidelsen arealdelen for å ivareta gode forhold for friluftsliv og fysisk aktivitet, landskapsbilde og naturmangfold i kommunen.

Videre savner vi noe om arealregnskap og arealnøytralitet. Det er arealendringer som hovedsakelig truer natur- og friluftslivsverdiene, da særlig bit for bit-utbyggingen som samlet sett beslaglegger og splitter opp naturområdene. Kommunenes arealplanlegging er den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturverdier, friluftsliv, kulturmiljø og landskap. Det hviler derfor et stort ansvar på kommunenes politikere og administrasjoner for å ivareta naturen og muligheten for å bruke denne. Hensynet til naturen må gjenspeiles i arealbruken. **Vi anbefaler derfor kommunen å føre arealregnskap¹² og ha som ambisjon å bli arealnøytral¹³.** Dette går for eksempel ut på at man gjør en kunnskapsbasert vurdering av hvilke naturtyper det ikke skal være rom for å bygge ned mer av i kommunen. Videre ber vi kommunen **kartlegge restareal** som evt. kan brukes til næringsutvikling og på den måten spare inngrep i nye naturområder. For eksempel industriområder - er arealet godt nok utnyttet? Kan aktører sameksistere? Finnes det «gamle» næringsområder som kan transformeres til noe nytt? Et annet eksempel er urbant landbruk - restareal med dyrkbar mark som ikke er aktuell for bønder kan være det for såkalt urbant landbruk (for frivillighet, tilknytning til boligområder o.l.).

Ny vurdering av eksisterende, uregulerte utbyggingsområder. FNF Akershus anbefaler kommunen å gå gjennom uregulerte utbyggingsområder for å se om behovet er endret og arealformålet for disse eventuelt kan endres tilbake til LNF-områder.

Utarbeide en **plan for massehåndtering**. Det er viktig å ha en plan for arealbruk knyttet til deponering av overskuddsmasser samt vurdere om masser kan brukes lokalt.

4. Medvirkning

FNF Akershus synes kommunen har en god og detaljert plan for medvirkning.

⁹ [Naturkonsultasjon](#), Sabima

¹⁰ [Prosjektet friluftslivets ferdssårer](#), Miljødirektoratet

¹¹ [Temakart grønnstruktur](#), Lørenskog kommune

¹² [Arealregnskap](#), Viken fylkeskommune

¹³ [Arealnøytralitet](#), Sabima

5. Planprosess og framdriftsplan

Lange nok høringsfrister på kommuneplanen. Uttalelser skal i mange organisasjoner behandles som styrevedtak. Man må gi nok tid lokalt for engasjerte til å sette seg inn i planen, skrive et forslag til uttalelse og sende til styrer. Vi mener derfor at kommuneplanen bør ha en frist på minimum to måneder og at denne perioden ikke omfatter lengre ferieperioder (fellesferien og jul og nyttår).

Når kan man komme med arealinnspill? Vi ber kommunen synliggjøre for befolkningen at arealinnspill også kan være forslag til naturområder/områder som skal forbli LNF eller sikres på andre måter. Kommunen bør også annonsere en tydelig frist.

Andre kommentarer

Bestemmelser i kommuneplanens arealdel

FNF Akershus ber kommunen beholde eller utarbeide bestemmelser i arealdelen som dekker Byggegrense mot bekker og raviner, Massehåndtering, Miljøprogram og miljøoppfølgingsplan, Hensynssoner for bevaring kulturmiljøer, Krav om vurdering av bevaring av viktige trær- og vegetasjonsområder i reguleringsplaner, Fremmede arter, Avstand til turområder og Kartlegging av naturmangfold ved nyetableringer og utbygginger, for å ivareta natur- og friluftslivsinteressene.

Bruk av virkemidlene i kommuneplanens arealdel for natur og friluftsliv

Kommunenes arealplanlegging den mest avgjørende faktoren for å ivareta naturverdier, friluftsliv, kulturmiljø og landskap. Vi håper Nannestad kommune bruker virkemidlene i kommuneplanens arealdel til å sikre Nannestads verdifulle naturområder, grøntområder, grønne korridorer, grønne lunger og hundremetersskog, deriblant

- **sørge for at natur- og friluftslivsverdiene blir sikret gjennom arealdelens bestemmelser**, f.eks. angående mye brukte turområder, tilgang til naturområder fra bolig, vassdrag og kantsoner langs vassdrag, og at alle omdisponeringer fra LNF til andre arealformål alltid må konsekvensutredes.
- **innlemme vannmiljøhensyn** via arealformål og gi bestemmelser og retningslinjer for å beskytte vannmiljøet i kommunen
- vurdere etablering av forskjellige **hensynssoner for naturmiljø i viktige økologiske funksjonsområder**. Dette kan være hekkeplasser eller mindre leveområder for forskjellige arter som stadig blir færre. Det kan være enkle ting som at vegetasjon skjermes vannforekomster fra boligbebyggelse, eller at kantvegetasjon langs vei og sti må få bestå som skjerm. Dette er som regel lovregulert i forskjellig lovverk, men vi ser dessverre til stadighet at kantsoner hogges uten at det får konsekvenser for tiltakshaverne.
- **tillegge prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 større vekt** i konsekvensutredninger, slik at bl.a. arter og naturtyper ses i en større sammenheng. Kommuner i Norge scorer dårlig på praktisering av naturmangfoldlovens § 10 Samlet belastning¹⁴.

¹⁴ [Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven, 2014](#)

Videre **ber vi kommunen sørge for at arealbruken blir avklart gjennom planprosesser**, og at dispensasjonspraksis ikke forringer dette. En kommune som gjør mange unntak fra vedtatte langtidsplaner, har manglete styring på arealbruken. Når lokalpolitikere behandler søknader om dispensasjon, får de mindre informasjon om konsekvensene av utbyggingen. Det er også mye vanskeligere for frivilligheten å følge med. Ifølge tall fra Kostra (SSB) er andelen innvilgede dispensasjoner i byggesaker i Aurskog-Høland kommune 21,5 % i 2020 (rett over landsgjennomsnittet) og 22,7 % 2021¹⁵. Generelt sett sier ikke Kostra-tallene noe om hva slags saker dette er, bare at det er gitt dispensasjon fra plan. Dispensasjoner kan ha blitt innvilget i saker som dreier seg om tiltak i strandsonen, omdisponering av dyrka mark/jordvern, nedbygging av myr og hyttebygging og andre tiltak innenfor fjell- og/eller markagrenser. Bruken av dispensasjoner i kommunen har helt klart et stort forbedringspotensial.

Det betyr også at man primært bør fortette der det skal bygges boliger, nærings- og industribygg osv., og der natur tas i bruk må den kompenseres ved å restaurere nedbygd/ødelagt natur. Generelt bør kommunen etterstrebe og unngå utvalgte naturtyper, rødlista naturtyper, myrområder, elvekanter, gammelskog, kulturlandskap, arter av nasjonal forvaltningsverdi og deres økologiske funksjonsområde og prioriterte arter og deres økologiske funksjonsområde.

Videre bør kommunen **sikre sammenhengende naturområder** for å ivareta tilstrekkelig store leveområder for arter som har et stort arealbehov, sikre økologiske korridorer som er viktig for forflytning og klimatilpasning og sørge for tilgang til større, sammenhengende friluftsområder for befolkningen.

Frivillighet

Frivillige natur- og friluftsansjonerers kunnskap og engasjement gir forvaltningen og politikerne viktige innspill, opplyser og øker engasjementet i befolkningen og får folk ut i aktivitet. De er derfor en viktig del i et fungerende demokrati. Faste driftsmidler gir trygge rammer for frivillige organisasjoner og kan slik sikre kontinuitet på tjenestene organisasjonene leverer. Forskning og erfaring viser at frivillige organisasjoner i for liten grad sitter ved bordet når saker om friluftslivet behandles i kommunene.

FNF Akershus savner noe om frivillighetspolitikken til kommunen og henvisning til Aurskog-Hølands frivillighetserklæring i planprogrammet, og vi ber om at kommunen inkluderer dette. Se hvorfor og hvordan på Frivillighet Norge sine nettsider¹⁶.

Tiltak som bør inkluderes i samfunnsdelen når denne skal utarbeides:

- Utarbeide en frivillighetspolitikk for kommunen i samarbeid med frivillige organisasjoner.
- Tilrettelegge alle planprosesser for deltagelse av frivillige for å sikre involvering av frivilligheten, og relevante og oppdaterte høringsvar.
- Opprette en fast møteplass med kommunen for natur- og friluftslivsorganisasjonene.
- Tilrettelegge for at organisasjoner lett kan bli kjent med tilskuddsordninger for natur og friluftsliv for å sikre effektiv finansiering av gode prosjekter og aktiviteter.
- Sikre faste driftstilskudd til natur- og friluftslivsorganisasjoner.

¹⁵ [Kostra-nøkkeltall Aurskog-Høland, Plan og byggesaksbehandling](#), SSB

¹⁶ [Lokal frivillighetspolitikk gjør samarbeidet bedre](#), Frivillighet Norge

- Oppdatere nettsidene til kommunen så de blir mye mer brukervennlige og inneholder informasjon om
 - hva kommunen gjør for å ivareta natur- og friluftslivsinteressene
 - hvilke typer natur- og friluftaktivitet som finnes i kommunen slik at kommunens befolkning kan benytte seg av dette
 - hvor saker på høring finnes, tydelig frist på høringen, kontaktinfo til kontaktperson for høringen og hvordan delta i medvirkningsprosesser (i dag ligger noen høring under aktuelt, mens andre ligger på høringssidene).
 - kontaktinfo til ansatte som jobber med natur og friluftsliv (dette finnes ikke i dag)

FNF Akershus ønsker i tillegg å stå på kommunens e-post lister (hvis vi ikke allerede står der) og få tilsendt alle saker, små og store, relatert til natur- og friluftslivinteressene. E-posten til FNF Akershus er akershus@fnf-nett.no.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Akershus

Maria Rundhaugen Tesaker
Koordinator
FNF Akershus